

Ernst Mentze: Skagens guldalder. En epoke i dansk malerkunst. (Berlingske, 1967). 152 s.

Det er ikke nogen kunsthistorisk bog, selv om billederne er talrige og væsentlige. Det er snarere en personalhistorisk skildring af kunstnerens Skagens-miljø; det er gjort før, og ganske udmærket. Ernst Mentze har da heller ikke på væsentlige områder kunnet bringe nyt; men på den foreliggende litteratur og de offentliggjorte kilder fortælles jævnt og ligefrem om kunstnerens liv.

Først berettes om Skagen i 19. århundrede frem til 1870'erne. Her præsenteres byen og enkelte kunstners forbindelse med den; efter dette følger hovedkapitlerne om Carl Locher, Anna og Michael Ancher, Drachmann og Krøyer. Omkring disse hovedpersoner grupperer sig de andre kunstnere. Man får en god besked om deres liv, uden at der dog går i dybden.

Til teksten knytter sig 45 illustrationer, heraf adskillige i farver; også de er udvalgt således, at de bidrager til at uddybe indtrykket af Skagen i perioden. Bogen er yderst smuk i udførelsen.

Vagn Dybdahl

Helmuth Schledermann: Slesvig/Hedeby's tilblivelse. I-II. (Særtryk af Sønderjyske Årbøger 1966/67). 65 + 73 s.

Den unge Århushistoriker Helmuth Schledermann har skabt sig en position som kender af Danevirke og Hedebyproblemerne. Ikke mindst har han indlagt sig fortjeneste ved at etablere kontakt med tyske arkæologer (især professor H. Jankuhn), hvorved han har fået mulighed for selv at lede udgravninger ved Danevirke. I tilknytning til sine tidligere offentlig-

gjorte udgravningsresultater herfra tager han i den foreliggende afhandling standpunkt til problemerne omkring byen Slesvig/Hedeby's opståen.

Arbejdet udmærker sig ved metodisk skepticisme over for et vanskeligt kildemateriales bærekraft samt ved forfatterens store belæsthed i såvel nordisk som europæisk forskning. Det er ikke her stedet at diskutere detailanalyser; om afhandlingens konklusioner kan uden forbehold siges, at de er af største rækkevidde for vor opfattelse af 800- og 900tallets danske historie: omkring år 800 eller i de første årtier derefter flyttede befolkningen fra spredte bebyggelser ved Haddeby Nør sammen omkring Hedeby-bækken inden for den nuværende halvkredsvold. Den nye bebyggelse udviklede sig, indtil den i 900-tallet var den største i Norden.

Ved at sammenholde arkæologisk og skriftligt kildemateriale kommer forfatteren til den antagelse, at den danske kongemagt o. år 800 har været drivkraften bag etableringen af den nye handelsby. Kong Godfred benyttede sig fremsynet af den omstændighed, at købmændene havde fået blik for handelsvejen over Jyllands rod. Dette synspunkt er betydningsfuldt i sine konsekvenser, idet det indebærer en afstandtagen fra tyske forskeres antagelse, at handelsbyen skabtes sydfra og udgjorde et højere kultiveret »fremmedelement« i sine omgivelser. I konsekvens heraf har Helmuth Schledermann interesseret sig for andre danske byers tilblivelsestidspunkt og specielt for spørgsmålet om kongemagtens rolle i denne forbindelse. De just gennemførte udgravninger i Århus' centrum har afsløret, hvor betydningsfulde resultater flere byarkæologiske undersøgelser kan bringe for dagen.

Helge Paludan